

УДК 636.2:636.084.1:637.5.62

Польовий Л.В., д. с.- г. н., професор,
Яремчук О.С., к. с.- г. н., доцент, **Романенко Т.Д.**, ст. викладач ©
Вінницький національний аграрний університет

ВІЛЬНА І ФІКСОВАНА ГОДІВЛЯ ВИБРАКУВАНИХ КОРІВ З ОДНОЧАСНИМ ПІДСИСОМ ТЕЛЯТ ТА ПОДАЛЬШОЮ ВІДГОДІВЛЕЮ ЯК ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРИЙОМ ЗБІЛЬШЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ

Фіксована годівля корів з режимним підсисом телят до 240 денного віку підвищує прирости живої маси бичків на 6,6 %, а теличок на 14,0 %, у порівнянні з вільним підсисом телят. При цьому економічна ефективність відгодівлі вибракуваних корів має перевагу при режимному способі у порівнянні із вільним у 25,5 % за умовним прибутком та на 6,21 % за рівнем рентабельності.

Ключові слова: технологія, корови, вибракувані, режим, відгодівля, вільний, фіксований, годівля, телята, яловичина, ефективність.

Вступ. Серед господарсько-корисних ознак тварин жива маса представляє собою ознаку, що тісно пов'язана з багатьма характеристиками тварин. Вікові зміни живої маси показують індивідуальні можливості у відповідному зв'язку з м'ясною продуктивністю в тому числі раціональне використання підсисного періоду [1].

М'ясна продуктивність тварин знаходиться в значній залежності від умов їх годівлі та вирощування, але на неї не менший вплив має і спадковість. Про це свідчать дані відмінності тварин за живою масою різних порід, а значна кількість ознак успадковується по проміжному типу та зберігається на протязі життя тварин [5].

Важливо використати додаткові резерви виробництва яловичини від вибракуваних корів. Крім того генетичні задатки за живою масою у корів по різному проявляються при їх відгодівлі, але у товаровиробників завжди було проблемною з технологічної точки зору відгодівля невеликої кількості вибракуваних тварин при виробництві яловичини [4].

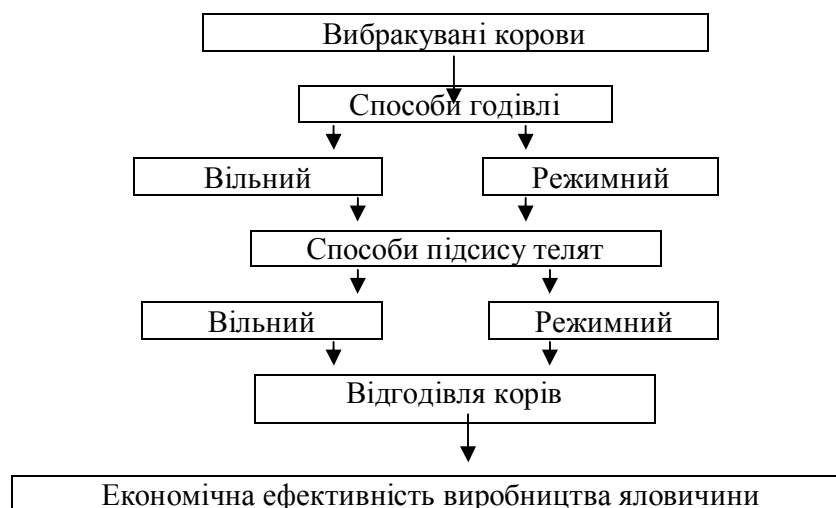
Одним із шляхів раціонального використання вибракуваних тварин при виробництві яловичини є пошуки організації підсису телят корів молочних порід та відгодівля їх на дешевих кормах із мінімальними затратами праці.

Раціональна організація відгодівлі корів дозволяє розробити нові елементи промислової технології виробництва яловичини в господарствах невеликої потужності.

Враховуючи те, що таких технологічних рішень в даний час немає, то наукові обґрунтування доцільності використання вибракуваних корів відкривають шляхи до нових розробок раціонального утримання корів та телят у молочний період [2, 3].

Тому метою досліджень було вивчення технології фіксованої і вільної годівлі вибракуваних корів з одночасним підсисом телят та з подальшою відгодівлею в умовах ПП «Золотий колос» с. Михайлівка Шаргородського району.

Матеріал і методи. Дослідження проведені за принципом груп-аналогів відібрано 40 корів, які заплановані були до вибракування (за низькою молочною продуктивністю, хворобою молочної залози та не придатних до молочного доїння). Після отелів на 20 день лактації корів розмістили у піддослідних групах (рис. 1).

Рис. 1. Схема досліджень вільної і фіксованої годівлі вибракуваних корів з одночасним підсисом телят та з подальшою відгодівлею корів.

Годівлю корів матерів передбачено біля годівниць у комбібоксах (контроль) та на прив'язі самофіксація (дослід). Телята знаходились у контрольній групі та мали можливість вільно підходити до корів матерів, а до корів на прив'язі підпускали телят 6 раз на добу. Підсис проводили 240 днів, а відгодівля проводилась 90 днів у три періоди (30 днів - початок, 30 днів - середина, 30 днів - кінець).

Окремо визначали у телят при народженні: живу масу у 240 днів, абсолютний та середньодобовий прирости.

У корів визначали: живу масу при вибракуванні, прирости за період підсису, відгодівлі, живу масу при реалізації. Зроблений розрахунок економічної ефективності відгодівлі вибракуваних корів режимного та вільного способу годівлі телят за показниками: виручка, загальні витрати на утримання корів і телят, прибуток та рівень рентабельності.

Результати дослідження. Встановлено, бички української чорно-рябої молочної породи при безприв'язному способі утримання поводитись біля корів дуже активно. Матері часто відходили від телят і не давали їм ссати, але під час поїдання корму матерями телята активно ссали. Застосування режимного підсису телят біля корів-матерів позитивно впливало на їх поведінку.

Агресивності під час поїдання корму з сторони корів-матерів до телят під час ссання не встановлено.

Дослідження росту телят за різними способами підсису показали, що бички до 240-денного віку при вільному підсисі досягли живої маси 231,3 кг, а їх аналоги на 79 % більше (табл. 1).

Таблиця 1

Ріст телят за різними способами підсису, $n=10$, $\bar{x} \pm S_x$

Показники	Способи підсису		Режимний у % до вільного
	Вільний	Режимний	
Бички			
Жива маса			
- при народженні, кг	33,1±2,02	33,4±1,87	100,9
- у 240 днів, кг	231,3±45,70	249,6±4,54*	107,9
- абсолютний приріст, кг	198,2±4,84	211,2±4,22*	106,6
- середньодобовий приріст, г	826,0±20,2	880,8±17,01*	106,6
Телички			
Жива маса			
- при народженні, кг	28,01±1,76	28,6±2,01	102,1
- у 240 днів, кг	198,6±3,8	223,1±6,36**	112,3
- абсолютний приріст, кг	170,6±2,52	194,5±5,81**	114,0
- середньодобовий приріст, г	710,2±10,94	810,6±24,22**	114,0

* $P < 0,05$; ** $P < 0,01$

Перевага застосування режимного способу підсису бичків у порівнянні із вільним способом дозволило за добу отримати на 548 г більше приростів живої маси.

Прирости живої маси теличок були меншими. При вільному підсисі отримано 710,9 г за добу, а при режимному - 810,9 г, що відповідно менше ніж при утриманні бичків на 14 і 8,0 %. У свою чергу різниця у рості теличок між режимним підсосом і вільним вірогідна при $P < 0,01$.

Таким чином, застосування режимного способу підсису бичків у порівнянні із вільним способом має перевагу у використанні споживання молока телятами під час годівлі матерів.

У той же час режим годівлі матерів суттєво вплинув на стан їх живої маси та вгодованості: при вільному доступі до кормів кожна корова за підсисний період добавила в середньому 6,6 кг маси (окремі тварини близько 10 кг), а при фіксованій годівлі їх жива маса підвищилась на 17,0 кг (окремі корови добавили більше 22 кг) (табл. 2).

Таблиця 2

Економічна ефективність відгодівлі вибраканих корів при режимному та вільному способі підсису телят (на одну голову)

Показники	Способи підсису		Режимний у % до вільного
	Вільний	Режимний	
Кількість, голів	20	20	-
Середня жива маса при вибракванні, кг	549,7	551,7	100,3
Приріст живої маси за період підсису телят, кг	6,6	17,0	257,6
Середньодобові прирости за період підсису, г	27,81	71,04	253,4
Жива маса при постановці на відгодівлі, кг	556,3	568,7	102,2
Термін відгодівлі, діб	90	90	-
Середньодобові прирости живої маси на відгодівлі, г	726,5	724,8	99,8
Приріст живої маси корів на відгодівлі, кг	653,8	65,23	99,8
Жива маса корів при реалізації, кг	621,68	633,93	102,0
Виручка при реалізації, тис. грн	11,19	11,41	102,0
Жива маса телят у 8 місячному віці, кг	214,9	236,3	109,9
Виручка від реалізації телят у 8 місячному віці, тис. грн.	5,16	5,67	109,9
Загальна виручка від корів і телят, тис. грн.	16,35	17,08	104,5
Загальні затрати на утримання корів і телят, тис. грн.	13,21	13,14	99,5
Умовний прибуток, грн.	3,14	3,94	125,5
Рівень рентабельності, %	23,77	29,98	6,21

При вільному доступі до кормів корови щодобово добавляли в середньому 27,81 г маси, а при фіксованій годівлі їх середньодобові прирости збільшувались на 71,04 г.

При індивідуальній самофіксації тварин на час поїдання соковитих, зелених і концентрованих кормів випадків антагонізму між окремими тваринами майже не було, а при вільному доступі до годівниць їх кількість різко збільшувалась. Сильніші корови відганяли від годівниць слабших ровесниць й поїдали найбільш цінну за поживністю частину корму. Слабші тварини хоча й більше часу перебували біля годівниць, проте доїдали, як правило, залишки кормів та гірші в кормовому відношенні частки рослин. Цим, очевидно, й пояснюється така різниця у приростах живої маси підсисними коровами при вільному доступі до кормів.

Отже, дані дослідів цілком підтверджують можливість розділу, його утримання телят та їх матерів у період підсисного вирощування молодняку, а також доцільність організації режимного підсису в тому ж приміщенні, яке використовують для фіксованої годівлі матерів.

Використання сучасних технологій виробництва яловичини потребує економічних обґрунтувань. Затрати на утримання та експлуатацію худоби

постійно збільшується. Одним із шляхів зменшення затрат на виробництво є мінімальні витрати кормів та праці на одиницю продукції. Тому, використання відгодівлі вибракуваних корів направлене на підвищення вгодованості худоби, покращення якості яловичини та використання низьковитратних кормів при відгодівлі корів.

Кількість корів, яких буде збільшуватись прямопропорційно із збільшенням виробництва молока і поголів'я. Тому, актуальним є дотримання технології відгодівлі вибракуваних корів, так як реалізація вибракуваних корів без відгодівлі призводить до значних витрат у продукції, коштах та в прибутках.

При реалізації вибракуваних корів отримано 16,35 тис. грн. (вільний режим годівлі та підсис телят) при 17,08 тис. грн, режимний варіант при практично однакових затратах на утримання корів та телят. Прибуток на кожну голову складає 3,94 тис. грн., що на 25,5 % більше при режимному утриманні корів та телят у порівнянні із вільним.

Рівень рентабельності при реалізації вибракуваних корів при режимному варіанті вищий на 6,21 %.

Відгодовувати вибракувані корови, після підсисного періоду 240 днів за трьома технологічними періодами (початок – 30 днів, середина - 30, кінець - 30 днів) дозволяє отримувати середньодобові прирости живої маси більше 700 г. Відгодівля підвищує за цей час живу масу корів на 65 кг.

Корова-годувальниця в умовах вільного підсису набагато інтенсивніше використовується і переносить значно більші навантаження. Вільний підсис підтримує центральну нервову систему матері в постійній напрузі і сприяє зміцненню материнського інстинкту, що негативно відбивається на відтворних функціях.

У корів в режимному підсисі тривалість періоду від отелення до першої тічки виявилась коротшою на 5,4 %, а період від першої тічки до запліднення – на 26,3 % ($P < 0,05$). В зв'язку з цим тривалість сервіс-періоду в середньому по групі були також на 9,1 дня (10,2 %) коротшою, ніж у групі корів з вільним підсисом.

Висновки: 1. Отримані результати дозволяють рекомендувати режимний спосіб підсису, як один з технологічних прийомів, що впливає на ефективне використання вибракуваних корів.

2. Режимний спосіб підсису телят до 240 денного віку та фіксована годівля корів підвищують прирости живої маси бичків на 6,6 %, а теличок на 14,0 %, у порівнянні з вільним способом.

3. Жива маса корів за вільною та режимною годівлею за 240 днів підсису телят збільшилось на 17,0 кг (режимна годівля) та на 6,6 кг (вільна годівля).

4. Економічна ефективність відгодівлі вибракуваних корів та підсис телят режимного та вільного способу має перевагу за умовним прибутком при режимному способі у порівнянні із вільним у 25,5 % та за рівнем рентабельності на 6,21 %.

Література

1. Басовський М.З. Розведення сільськогосподарських тварин / М.З. Басовський, В.П.Буркат, Д.Т.Винничук та ін. - Біла Церква., 2001. - 400 с.
2. Демчук М.В. та ін. Гігієна тварин / М.В. Демчук та ін. – К.: Урожай, 1986.-С.230-233.
3. Демчук М.В. Прогнозування енергоощадних технологій при створенні температурно-вологого режиму в приміщеннях для підприємств яловичини / М.В.Демчук, Л.В.Польовий // Збірник наукової праці ВДСГП. – Вінниця, 1997. Випуск 4.- С.7-10.
4. Славов В.П.Скотарство - одне з основних джерел виробництва продуктів харчування / В.П.Славов, І.В.Гузов, П.Д.Шуст // Ефективне тваринництво. -2008, №6(30).- С.23-28.
5. Шульган І.З. Науково-технічний прогрес у племінному тваринництві / І.З. Шульган та ін.– К.: Урожай, 1986.- С.215-227.

Summary

Polyoviy L.V. professor, **Yaremchuk A.S.** , candidate of agricultural Science, Associate Professor, **Romanenko T.D.** senior lecturer.

Free and fixed feeding of rejected cows with simultaneous subsystem calves and fattening as further technological method increase beef production
Fixed feeding cows with calves subsystem regime of up to 240 days of age increased live weight gain of 6.6 % steers and heifers by 14.0 %, compared with the free subsystem calves. This cost-effectiveness of rejected fattening cows has an advantage in the way of regime in comparison with free in 25.5 % by conventional profit and 6.21 % in terms of profitability.

Key words: technology, cow, of rejected, mode, feeding, free, fixed, feeding, calves, beef, efficiency.

Рецензент – д.с.-г.н., професор Шаловило С.Г.